

บทคัดย่อ

หัวข้องานวิจัย	รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา
ผู้วิจัย	นายสมชาย คำปลิว
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	โรงเรียนหวายคำวิทยา

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา และ 4) เพื่อประเมินผลกระทบการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 24 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนหวายคำวิทยา จำนวน 23 คน 2) กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 23 คน 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 28 คน ประกอบด้วย 3.1) ศึกษาวิเคราะห์ที่เลี้ยง ที่ร่วมกำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาและนิเทศในการดำเนินการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา จำนวน 4 คน 3.2) กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบบันทึกประเด็นสนทนากลุ่มและแบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนหวายคำวิทยา พบว่า 1.1) กฎหมาย นโยบาย และแนวคิติดุทธศาสตร์ทางการศึกษาในการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาท จากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียน

สามารถพัฒนาตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ข้างต้น คือ การมุ่งเน้นไปที่การจัดการเรียนรู้แบบพัฒนาทักษะของผู้เรียนต่อยุคสมัยแห่งการปรับตัวที่รวดเร็ว โดยที่ผู้สอนมีบทบาทในการกระตุ้นความสนใจและคอยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านทักษะการอ่าน การเขียน การคิดและคำนวณ เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการสร้างความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะเป็นเครื่องมือในการสืบค้น รวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษามา และนำข้อมูลนั้น ๆ ประกอบสร้าง สังเคราะห์ โดยผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไม่โดนชักนำได้ง่าย และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน สร้างองค์ความรู้ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมสืบไป ครูจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป 1.2) ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยานัน พบว่า 1.2.1) สภาพปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินตามสภาพจริง ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการนิเทศ ติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามลำดับ 1.2.2) ปัญหาการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับบ้าง โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ด้านการประเมินตามสภาพจริง ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการนิเทศ ติดตามประเมินผล 1.2.3) ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับบ้าง โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการนิเทศ ติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน คือ ครู ร้อยละ 80 ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ไม่ได้รับการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) อย่างจริงจัง จากข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการดังกล่าวจึงนำมาสู่การพัฒนากระบวนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยา

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ 2) การออกแบบและการพัฒนา 3) การทดลองใช้รูปแบบ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ ผลการออกแบบและพัฒนาได้รูปแบบพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยา (BCTAER Model) ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 Basic data analysis (B) : ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 Comprehension test (C) : การวัดระดับความเข้าใจครู ขั้นที่ 3 Training (T) : การฝึกอบรม ขั้นที่ 4 Action (A) : การปฏิบัติ ขั้นที่ 5 Evaluation (E) : การประเมินผล และขั้นที่ 6 Reflection (R) : การสะท้อนผล

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยา พบว่า

3.1 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ของผู้รับการอบรมหลังการใช้รูปแบบ โดยภาพรวม พบว่า การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อยู่ในระดับบ้างที่สุด ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อ 1 ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาการประเมินผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย

พบว่า การประเมินด้านผลผลิต (Product) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้าของการพัฒนาครู (Inputs) และด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.2 การทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 โดยหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยา (BCTAER Model) ($\bar{X} = 25.65$, $S.D. = 1.99$) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนห้วยคำวิทยา (BCTAER Model) ($\bar{X} = 20.17$, $S.D. = 3.94$)

3.3 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หลังการฝึกอบรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, $S.D. = 0.86$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3.4 การสังเกตการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หลังการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, $S.D. = 0.76$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

4. การประเมินผลกระทบการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พบว่า

4.1 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, $S.D. = 0.51$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเปรียบเทียบระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษาที่วิจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ปีการศึกษา 2563 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2562 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (BCTAER Model) ในปีการศึกษา 2563 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.69$, $S.D. = 0.50$) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในปีการศึกษา 2562 ($\bar{X} = 2.58$, $S.D. = 1.06$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 4

4.3 ผลจากการสนทนากลุ่มร่วมกัน โดยผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์พี่เลี้ยง ผู้บริหารและผู้รับการอบรม สรุปว่า รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทุกองค์ประกอบมี ความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ครูเกิดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ขั้นตอนแต่ละขั้นตอนมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ทำให้เกิดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยครูต้องมีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรครู ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ